

Naime Yılmaer (1927, Burgaz-Bulgaristan)

Eğitiminin büyük bölümünü Burgaz-Filibe'de tamamlayan Yılmaer, 1950 yılında yaşanan büyük göç ile birlikte Türkiye'ye geldi. Yüksek öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1954 yılında gazeteci Hasan Yılmaer ile evlenen Naime Yılmaer, Bulgarca ve Rusça dilinden, başta *Moskova Önlerinde - Volokolamsk Şosesi* (Aleksandr A. Bek), *Klim Samgin* (Maksim Gorki), *Tutku* (Dimitir Dimov), *Dünya Poturunu Çıkartıyor* (Nikolai Haytov), *Ben Onlardan Değilim* (Çudomir) olmak üzere otuzun üzerinde yapıtı Türkçeye kazandırdı.

Moskova Önlerinde, Naime Yılmaer tarafından Rusça aslından Türkçeleştirilmiş olup, eserin ilk basımı 1971 yılında May Yayınları tarafından yapılmıştır.

Eserin orijinal adı:
Волоколамское шоссе

ALEKSANDR ALFREDOVIÇ BEK

MOSKOVA ÖNLERİNDE

—VOLOKOLAMSK ŞOSESİ—

ROMAN

TÜRKÇESİ
NAİME YILMAER

d
ca
oxm
lm
7
4
1
y

yordam
edebiyat

Yordam Edebiyat: 40 • **Moskova Önlerinde** • Aleksandr Alfredoviç Bek
ISBN 978-605-172-262-7 • *Türkçesi:* Naime Yılmaer
Düzeltilme: Dilan Keyvan
Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç • *Sayfa Düzeni:* Gönül Göner
Birinci Basım: Nisan 2018
© Yordam Kitap, 2018

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • Faks: 0212 528 19 09
W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamEdebiyat • www.twitter.com/YordamEdebiyat

Baskı: **Orient Basım Yayın Sanayi Tic. A.Ş.** (Sertifika No: 35724)
İkitelli OSB Mah. Giyim Sanatkarları 5A - 6A Blok No: 315 - Kat 3
Tel: 0212 549 65 85
Başakşehir / İstanbul

MOSKOVA ÖNLERİNDE

—VOLOKOLAMSK ŞOSESİ—

ROMAN

YAZAR ÜZERİNE

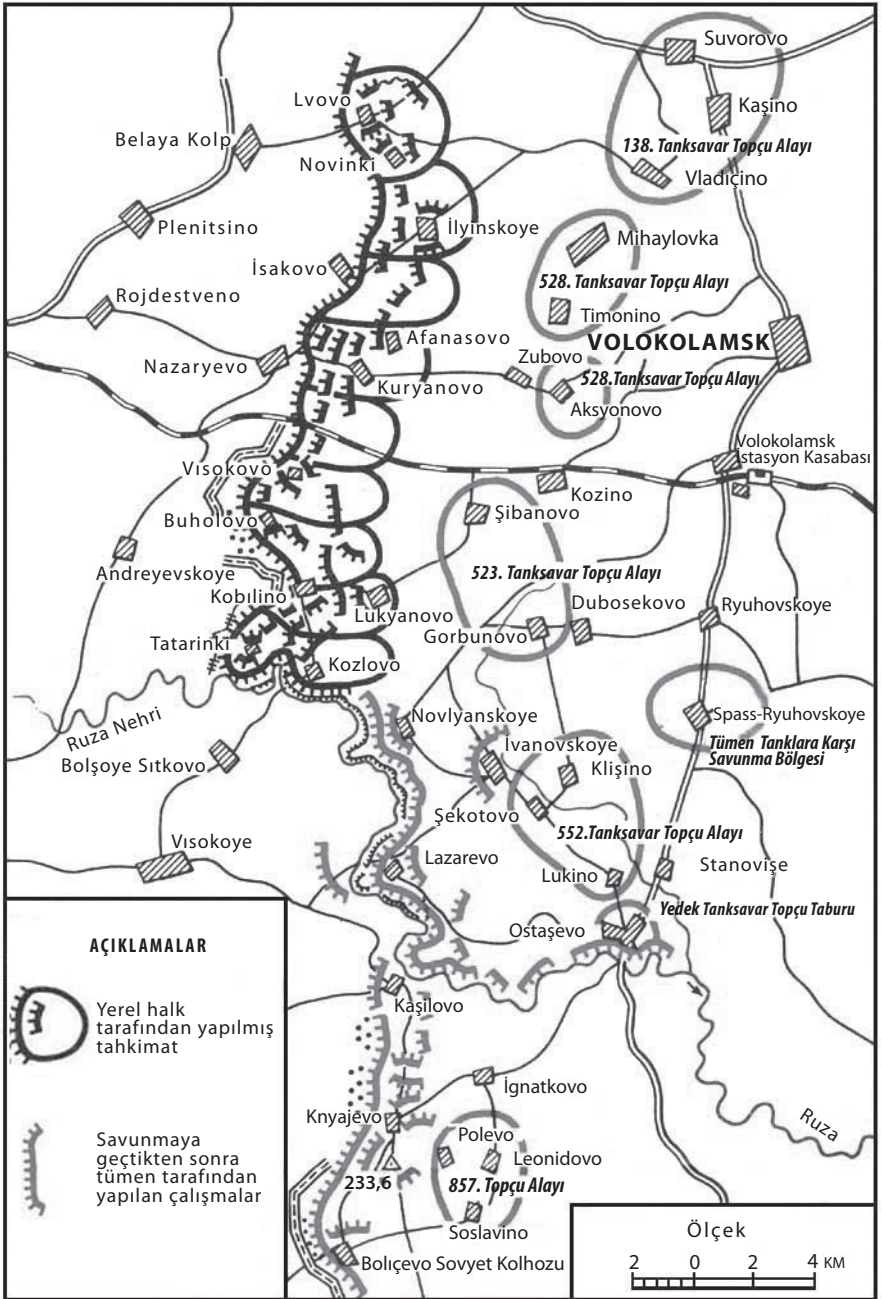
Aleksandr Alfredoviç Bek, 3 Ocak 1903'te Saratov'da doğdu. Babası askerî doktordur. 16 yaşındayken gönüllü olarak Kızıl Ordu'ya katıldı. Ural yakınlarındaki doğu cephesinde savaştı ve yaralandı. 1919'da, şans eseri tümen gazetesinin baş editörünün dikkatini çekti ve böylece edebî etkinliğine başladı. Daha sonra Bek'in çalışmaları *Komsomolkaya Pravda* ve *İzvestiya* gazetelerinde görünmeye başladı. 1931'de Maksim Gorki'nin önderliğinde *Fabrikalar ve Kombinalar Tarihi*'ni düzenleme çalışmalarına katıldı ve *İkinci Beşyılığın İnsanları* eserinin yazar kadrosunda yer aldı. Bek'in 1934'te yazdığı ilk kısa romanı *Kurako*, önde gelen Rus maden uzmanı Mikhail K. Kurako hakkındaydı.

Büyük Vatanseverlik Savaşı'nın (İkinci Dünya Savaşı) başlangıcında Bek, Krasnaya Presnya Piyade Tümenindeydi ve Sovyetler'in Moskova Savunmasına katıldı. *Vyazma* için savaş muhabiri olarak çalıştı. Berlin'e doğru yürüyüşe geçen askerî birliklere katıldı.

Bek'in en ünlü romanı *Moskova Önlerinde*, 1943-1944'te yazılmıştır. Kızıl Ordu'nun Nazilere karşı savaşını, Moskova savunmasının ilk aşamalarını anlatır.

Heyecanlı, cesur bir yazar olan Bek, yapıtlarında insanların gündelik yaşamlarını işlemiştir. Belli başlı eserleri şunlardır: *Bir Gece Olayı*, *Yeniye ve Eskiye Dair*, *Çelik Parçası*, *Son Yüksek Fırın*.

Aleksandr Alfredoviç Bek 2 Kasım 1972'de, Moskova'da öldü.

316. Piyade Tümeninin Savunma Hattındaki Tahkimatları

İÇİNDEKİLER

Soyadı Olmayan Bir Kişi	13
-------------------------------	----

BİRİNCİ KISIM

Korku	21
Beni Yargılayın	29
Ölmemiz İçin Değil Kalmamız İçin	37
General İvan Vasilyeviç Panfilov	45
Üç Ay Önce	56
Lisanka ve Atın Tarihi Olayı	66
Tütün Seferi	74
“Kötü! Yoldaş Momiş-Uli”	84
Karşımıza Çıkmayı Deneyin	94

İKİNCİ KISIM

Savaş Öncesi	103
Panfilov’la Bir Saat	109
Yolda Savaş	122
“Sen Moskova’yı Teslim Ettin!”	135
Yolda Bir Çarpışma	145
Yirmi Üç Ekim	157
Yirmi Üç Ekim Hava Kararırken	175
Biz Buradayız	189
Ormancının Evinde	207
Seksen Yedi	218
Sabah	231
Dörtüol Yanında	238
“Silahım, Silahım Bizi Kurtaracak mısınız?”	247
Volokolamsk’ta Panfilov’un Yanında	258

ÜÇÜNCÜ KISIM

“Sinçenko! At!”	273
Tümen Karargâhında	285
Gece İçinde Tabur	298
Gece	310
Sabah Sisi	324
Volokolamsk Düşmüş!	330
Çekiliş... Son Paket Belomor	340
Büyük Noktadan Sonra	348
Üçümüz Konuşalım	354
Köprü Kenarındaki Gece	361
Ekimin Yirmi Sekizi	372
Yüksek Tıp Tahsili	385
Gorki Köyü	395
Tümen Komutanı Görevde	407
Kim Olsan...	419
Neden, Niçin Geldi?	428
On Beşer Damla	438

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kadın Sırayı Terk Etsin!	447
Panfilov Bir Öğle Konuğumuz Oluyor	464
Düzgün Tıraş Olmanın Sırrı	478
Beşinciye Göre Hazırlan	489
Savaş Öncesi - Matrönino İstasyonu	497
Görünü	504
Böyle Dayanırsak, Dayanamayacağız!	509
Vahşi Kuşlar Böyle Yakalanır	524
Son Karşılaşma	544
Onsekizi Karşılayan Gece	567
Üç Gün Daha	583
O Yaşayacaktır	600

“Eğer bir kimse bir fırsat çıkar da kimsenin göremeyeceği, köyleri yok eden bir yanardağın püskürmesini ya da milletin, ezici müstebit yönetimlere karşı ayaklanmasını ya da tanımadığı bir milletin yurdunun sınırlarına saldırmasını seyrederse, onları kâğıda geçirmelidir. Eğer kendisinin bunları yazma yeteneği yoksa öykünün tümünü, anılarını, iyi bir yazara anlatmalı; o da onları gelecek kuşakların okuyup öğrenebilmesi için dayanıklı kâğıtlara geçirmelidir.”

Vasili Yan'ın *Cengiz Han* adlı eserinden

SOYADI OLMAYAN BİR KİŞİ

1

BU kitapta ben sadece iyi niyet sahibi bir yazarım. İşte onun tarihi.

2

BAURDCAN Momiş-Uli, kesin bir ifadeyle:
“Hayır!” dedi. “Size hiçbir şey anlatmayacağım. Savaşı başkalarının anlattıkları ile yazanlara dayanmam.”

“Neden?”

Soruma soru ile cevap verdi:

“Aşkın ne olduğunu bilir misiniz?”

“Biliyorum.”

“Savaşa kadar ben de bildiğimi sanırdım. Bir kadını seviyordum. Savaşta en büyük aşklar ve en büyük kinler doğuyor. Bunu yaşamamış kimseler düşünemez. Siz iç savaş ne, vicdan ne biliyor musunuz?”

Bu kez kesin olmamakla beraber:

“Anlıyorum...” dedim.

“Hayır, hayır anlamıyorsunuz. Siz iki duygunun nasıl birbiriyle mücadele ettiğini bilmiyorsunuz: Korkunun ve vicdanın. Siz kişinin, çalışanın, kocanın vicdanını tanıyorsunuz. Fakat askerinkini bilmiyorsunuz. Siz hiç düşman siperine bomba attınız mı?”

“Hayır.”

“O halde savaşan bir askerin duygularını nasıl yazacaksınız? Asker bölüğü ile saldırıya geçiyor. Karşıdan makineli ile ateş açıyorlar. Yanında arkadaşları düşüyor. O ise emekliyor... Emekliyor. Bir saat geçiyor. Altmış dakika. Her dakikanın altmış saniyesi var ve her saniyede onu yüz defa öldürebilirler. O ise emekliyor. Savaşan askerin iç duygusu budur. Sevinç nedir bilir misiniz?”

“Kesinlikle bunu da bilmiyorumdur,” dedim.

“Doğru. Siz aşkın sevincini, belki de yaratmanın sevincini biliyorsunuzdur. Kadın sizinle annelik sevincini paylaşmıştır. Fakat zaferin sevincini, düşmanı yenmenin sevincini ve askerın kahramanlık sevincini tatmayanlar, onların, en güçlü ve en yakıcı sevincin ne olduğunu anlayamazlar. Peki siz bunları nasıl yazacaksınız? Uydurmaya başlayacaksınız...”

Masanın üstünde bir dergi duruyordu. Bunda, Baurdcan Momiş-Uli'nin komuta ettiği Panfilovlular hakkında bir yazı vardı.

Dergiyi sertçe çekti –aslında bütün hareketleri sertti; sigarasını ateşlediği kibriti yakışı bile–, yapraklarını açtı, lambanın ışığına doğru getirip, üzerine eğildi... Sonra da kaldırıp attı.

“Okuyamıyorum,” dedi. “Ben savaşta mürekkeple değil, kanla yazılmış kitap okudum. Böyle bir kitaptan sonra uydurmalara dayanmam. Siz ne yazabilirsiniz ki?”

Tartışmaya çalıştım. Ancak Baurdcan Momiş-Uli'yi inandırmayı başaramadım.

“Hayır!” diye kesti attı. “Yalanlardan nefret ediyorum. Siz ise doğruyu yazamayacaksınız!”

3

BÖYLE tanıştık.

Bana, Moskova yakınındaki savaşı anlatacak birini uzun zamandır arıyordum. Bu kişinin, anlattıklarının içinde bir anlam olmasını, amacını bilen bir kişi olmasını, olayların içinde yaşamış biri olmasını ve beni oralara, her şeyin sonuçlandığı yerlere götürebilecek biri olmasını istiyordum.

Bu aramaları anlatacak değilim. Sadece gerekli olanları belirteceğim. Yaptığım araştırmalarda vardığım sonuca göre 1941 Ekim'i ve Kasım'ı sırasında Moskova'ya saldıran düşman, bir yandan kuşatmanın ağızlarını kapatmaya çalışıyor, bir yandan da başkenti bir an önce alabilmek için Volokolamsk ile Leningrad şoselerine direkt saldırırlarda bulunuyordu. Saldırının ağırlığı Volokolamsk üzerindeydi.

Ekimin o ağır günlerinde, Almanlar cepheyi Vyazma yakınlarında delip, tankları, motosiklet ve kamyonları ile Moskova'ya doğru ilerler-

ken, onun görevi Volokolamsk şosesi üzerindeki siperleri, daha sonra adı Sekizinci Muhafız Tümeni veya General Panfilov Tümeni diye anılacak olan 316. Piyade Tümenini korumaktı. Ekim ayı içinde Moskova'ya karşı ikinci kez saldırıya geçen düşman, aynı yönden yükleniyor ve Panfilovluların direndiği yerde geçit açıyordu. Krikov'da, Moskova'nın hemen otuz kilometre ilerisinde, yedi gün süren çarpışmalar sonunda Panfilovlular, Kızıl Ordu'nun başka birlikleri ile birlikte Almanların baskısına dayandılar ve sonunda onları püskürtmeyi başardılar.

Bana iki ay süren bu büyük çarpışmaları anlatacak kişinin ismini ve rütbesini bilmeden Panfilovluların yanına gittim. Onu bulacağıma inanıyordum...

... Ve buldum.

Bu adam, Moskova önündeki savaşlar sırasında teğmen olan, Baurdcan Momiş-Uli'ydi. Aradan iki yıl geçmişti ve muhafız albaylığına yükselmişti.

4

ANIŞTIĞIMIZDA bana ismini söyledi. İyi anlayamadığım için yenilemesini rica ettim. Bu kez:

“Baurdcan Momiş-Uli,” diye heceleyerek söyledi. Sesinin tonunda bir gariplik duydum. Bana sinirli gibi geldi. ‘Herhalde adını hemen anlamalarını istiyor,’ diye düşündüm.

Muhabirlik alışkanlığıyla not defterimi çıkardım:

“Özür dilerim. Soyadınız nasıl yazılıyor?”

“Soyadım yok.”

Şaşırdım. Sonra bana Momiş-Uli'nin, Rusçada “Momiş'in oğlu” anlamına geldiğini söyledi ve:

“Bu, babamın adıdır,” diye sürdürdü. “Baurdcan benim küçük adımdır. Soyadım da yoktur.”

Yüzünde, doğunun o hülyalı yumuşaklığı yoktu. Binlerce yüz vardır. Kimi sevgiyle, özenle yapılmış bir heykel gibi görünür, kimi ise şöyle böyledir. Baurdcan Momiş-Uli'nin yüzü bir oymayı andırıyordu: Bronzdan ya da ağaçtan, çok ince bir araçla oyulmuş gibiydi. Sanki en yumuşak ve en yuvarlak bir çizgi bile unutulmamış. Bende çocukluğumun bir anısını uyandırdı. Mayne Reid ya da Fenimore Cooper'ın

eserlerinin kaplarının üstünde zayıf bir Hintli profili vardır. Bana öyle geliyor ki Baurdcan'ın profili bu kabartma yüze benziyordu.

Moğol esmerliği taşıyan, biraz geniş, çıkık elmacık kemikli yüzünü, her zaman akıl erdirilmeyecek kadar sakin olan, kızgın anlarında daha da genişleyen, çok az bulunur büyüklükte siyah gözleri süslüyordu.

Baurdcan, tarağa bir türlü boyun eğmeyen siyah, parlak saçlarına “At kılı” derdi.

Onu dinlerken inceliyordum.

Ruşçaya son derece hâkimdi. Heyecan anlarında bile kelimeleri şaşırıyor, cümle kuruluşlarını bozmuyordu. Sadece konuşmasında bir ağırlık vardı. Sonradan ayırt ettim, Kazahça* konuşurken sözcükleri daha çabuk sıralıyordu.

Sigarasını aldığı tabakasını gürültüyle kapattı ve sözcüklerin üstünde durdu:

“Eğer bir gün bir şeyler yazarsan benden yine Kazah adıyla bahset: Baurdcan Momiş-Uli. Bilirsin bu Kazah'tır. Bu, bozkırda koyunları otlatan çobandır. Bu, soyadı olmayan adamdır.”

5

ANIŞMAMIZIN ilk gecesinde Baurdcan Momiş-Uli'nin, yeni gelen ve savaşı bilmeyen alay komutanları ile sohbetini dinlemek olanağını buldum.

Asker ruhu içinde konuşuyordu. Acele etmeden düşüncelerini açıklıyor ve benim için Volokolamsk şosesi kenarındaki bir savaşı anlatıyordu.

Heyecanlanmıştım. Kalbim çarpıyordu. Hemen defterimi çıkarıp not almaya başladım. Başarıma inanamıyordum. Ancak uzun süredir beklediğim öykünün sayfalarının dolduğunu anlıyordum. Sohbetin sonunda uygun bir anı bekleyerek Baurdcan Momiş-UI'den bana Volokolamsk savaşı öyküsünün tümünü anlatmasını istedim.

“Hayır,” diye cevap verdi: “Size hiçbir şey anlatmayacağım.” Okuyucular, konuşmamızın sonucu artık biliyor.

* Eserin orijinalinde dil olarak “Kazahça” denilmektedir. –cev.

BU olayda Baurdcan Momiş-Uli'nin haksız olduğundan şüphem yoktu. Ben de onun kadar doğruya ulaşmak istiyordum. Ama onun insanlara verdiği değer başkaydı. Hele askerin kaderini tanımayanlara karşı kırıcı oluyordu. Bu onun gençliğine verilebilirdi. Onunla tanıştığım günlerde otuzunu henüz bitirmişti.

Bu kesin itişinden sonra, ben de dayatmaktan caydım. Baurdcan'la omuz omuza birçok gün geçirdim.

O anlatmayı sever oldu. Bunu da çok güzel yapıyordu. Fırsatları kollar, not alırdım. O da bana alışı.

Baurdcan'ın arkadaşlarından onun yaşantısının öyküsünü de öğrendim. Okulda ona "Koca gözlü" ya da "San-Times" derlermiş. Anlamı "Tozdan görülmez"miş. Efsanevi bir atın ismiymiş. O kadar hızlı koşarmış ki ayaklarından kalkan toz dahi ona erişemezmiş.

Bir ara, öyle bir an geldi ki ona şunları söyledim:

"Her şeye karşın sizin için yazacağım. Bir yerinde de size okulda San-Times dediklerine değineceğim."

Gülümsemi. Gülümseme onu değiştiriyor, sert yüzü hemen çocuklaşıyordu.

"Siz de topçu atısınız," dedi. Bunu yüceltme olsun diye söylüyordu. "Alınmayın bu bir komplimandır. Topçu atı ağır yük taşır. Kolay değil onu döndürmek, ama dönünce de ardından topu sürükler. Siz de beni döndürdünüz... Size istediğiniz her şeyi anlatacağım. Ama anlaşalım."

Hafifçe arkasına yaslandıktan sonra kılıcını kınından çıkardı. Küçük lambanın aydınlattığı oymalı silahın sivri kısmı parladı.

"Anlaşalım," diye sürdürdü, "siz gerçeği yazmak zorundasınız. Kıtıp bitince bana getireceksiniz. Ben birinci bölümü okuyacağım. Kötüyse kötü olmuş diyeceğim. Masaya sol elinizi koyun. Rap! Sol eliniz kopacak. İkinci kısmı okuyacağım. Kötü olmuş! Sağ elinizi masaya koyun. Rap! Sağ eliniz kopacak. Razi mısınız?"

"Razıyım!" diye cevap verdim.

İkimiz de gülümsemeden şakalaşıyorduk.

"Peki!" dedi. "Defterinizi çıkarın. Kaleminizi alın. Yazın: Birinci bölüm: Korku..."

BİRİNCİ KISIM

KORKU

1

“AZIN,” dedi Baurdcan Momiş-Uli. “Birinci bölüm: Korku!..”
Sonra biraz düşündü ve ekledi:
“Panfilovlular ilk savaşa korkusuzca gittiler... Ne dersiniz, bu iyi bir başlangıç mı?”

Kararsızdım.

“Bilmem?” dedim.

Sertçe:

“Edebiyattaki cambazlar böyle yazar,” dedi. “Yanımda kaldığınız günlerde, sizi iki üç mayının patladığı, mermilerin ıslık çaldığı yerlerde dolaştırmaları için özel buyruk verdim. Korkuyu duymanızı istiyorum. Söylemeyebilirsiniz. Açıklamanıza gerek olmadan da biliyorum ki birkaç kez korkunuzu bastırmak zorunda kalmışsınızdır.

O halde neden siz ve diğer yazar arkadaşlarınız, savaşan kişilerin sizin gibi değil de doğaüstü insanlar olduğunu sanıyorsunuz? Neden sizlerde olan insani duygulardan askerlerin yoksun olduğunu düşünüyorsunuz? Sizce o nedir; ilkel bir soy mu yoksa tam aksi üstün bir yaratık mı?

Sizce belki kahramanlık doğanın bir armağanıdır. Ya da korkusuzluk onlara, sırtlarına giydikleri kaputları dağıtırlarken, kaputla birlikte veriliyordur. Ardından da deftere yazıyorlardır: ‘Korkusuzluğu da almıştır!’ diye. Almıştır, almıştır!

Uzun zamandır savaştayım. Alay komutanı oldum ve bana öyle geliyor ki bunun böyle olmadığını ileri sürmeye yetkim vardır:

Almanlar koskoca ülkemize saldırdığı zaman neye güveniyorlardı? Doğuya karşı onlarla birlikte tank birliklerinin başında, her şeyin boyun eğdiği, her canlının kaçtığı General Korku’nun da olacağından emindiler...

Ekim 1941’de, 16’yı 17’ye bağlayan gecedeki ilk savaş, korku ile de ilk savaşı. Yedi hafta sonra Almanları Moskova’nın önünden ittiğimizde General Korku onların ardına takıldı. Sonunda, belki ilk kez, onlar da korkunun ne olduğunu anladılar.

2

MOSKOVA yöresinde başlayan çarpışmalara, ekim ortasına kadar biz katılmadık. Kazahistan’dan ayrıldıktan sonra bir buçuk ay kadar cepheden otuz-kırk kilometre uzakta, ikinci savunma hattı sayılan Leningrad bataklıkları civarında bekledik. Genelkurmanın yedekleriydik.

6 Ekim sabahı taburu alarına geçirerek en yakın demiryolu istasyonuna gitme buyruğunu aldım. Yük vagonları ve içeri giriş için hazırlanmış rampalar bizi bekliyordu. Bindik ve geceleyin yola çıktık.

Nereye gidiyorduk? Bunu tabur komutanı olarak benim bile bilme-ye yetkim yoktu.

Cepheye gitmediğimizi, oradan uzaklaştığımızı sanıyordum.

Tren, ara istasyonlardan geçerek, durmadan, yolların ayrıldığı istasyon olan Bologoye’ye doğru gidiyordu.

Yolda, bize Bologoye’de öğle yemeği verileceği söylendi. Ama acele ediyor, katarı çekiyorlardı. Yemeği dağıtmayı başaramadılar. Lokomotif bir iki dakikada değiştirildi. Düdük sesi duyuldu. Yeniden yol...

Herkes Bologoye’den sonra hangi yöne gideceğimizi merak ediyordu. Çabuk aydınlandı: Moskova’ya doğru gidiyorduk.

Hızını istasyonlarda dahi azaltmayan tren bizi, 316. tümeni Moskova’ya taşıyordu.

Neden, niçin gidiyorduk?

Bilmiyorduk!

Neden bu hızla gidiyoruz? Hangi yoldan Moskova’ya ulaşacağız? Nerede duracağız? Bilmiyorduk!

Anormal olan bu hız hepimizi endişelendiriyordu. En sonunda gerçeği anladık: Savaş yaklaşmıştı...

ŞKASIMDA Moskova'nın yüz yirmi kilometre batısında Volokolamsk yakınında bir ormana indirildik.

İstasyonda, beni alay komutanının yanına çağırdılar.

Demiryolu boyunca, yeşil gri boylarla örtülmeye çalışılmış kuleler, tümsekler belleğimde kalmış. Bunlar yedek benzin ve mazot depolarıydı.

Nasıl bilebilirdim ki, bu kuleler yakında, asık kasım göğünde, gümbürtüsüz –ki sesleri daha sonra duyuldu– ateş ve dumanları ufku kaplayıp yükseldikten sonra yöreyi sarsarak çökecekti.

İstasyona yaklaşığımızda –sonradan bu istasyondan geriye sadece açık camsız pencerelerinden kurumlu paçavraların sarktığı, tuğladan yapılmış boş bir yığın kalmıştı– siyah, yüklü katarları gördüm.

Biri seslendi. Katarın yanında bizim topçu alay komutanını gördüm.

“Dönek! İç çekerek seyret onları!” diye bağıırıyordu. “Nasıl, güzel değil mi?”

Topçu batarya komutanıyken, kendi dileğimle piyadeye geçişimden sonra bana “Dönek” derdi.

Silahlar fabrikadan, kalın bir yağ tabakası ile kaplı olarak, bizim tümen için gönderilmişti.

“Oho...” dedim, “çok ağırları da var.”

“Bu ağırları kale gibi monte edeceğiz.”

“Burada uzun süre mi kalacağız yoksa?”

“Garanti kışı geçiririz.”

Hayal kırıklığına uğradım. Demek gene geride, gene yedekteydik.

Bilmiyordum ki önümüzde, hemen Vyazma'nın ötesinde, Almanlar cepheyi yarmış.

Dört gün önce Hitler'in, radyodan bütün dünyaya: “Kızıl Ordu yok edilmiş, Moskova yolu açılmıştır,” dediğini de bilmiyordum.

Bu sırada Moskova'nın hemen 120-150 kilometre önünde bir cephe kuruluyordu. Bu cephe sonra “Başkent siperleri” olarak anılacaktı. Komünist gönüllü birlikleri Moskova istasyonlarından bandosuz ve

törensiz, sivil giysileriyle yola çıkıyor, üniformalarını ve silahlarını da yolda alıyorlardı. Piyade okulu, Volokolamsk'a gelişimizden iki gün önce kamyonlarla Moskova gerisine aktarılmış, Yüksek Şura da onu izlemişti. Moskova –ben bu Moskova adını genelkurmay adına, Kremlin adına, vatan adına kullanıyorum– bize düşmanı karşılamak üzere taze güçler ve silahlar gönderiyordu.

Tümen kurmay başkanı Volokolamsk bölgesinin savunması için gerekli teçhizatı almamı buyurdu.

4

GECE Volokolamsk'tan otuz kilometre uzaktaki Ruza Nehrine doğru yürüyüşe geçtik.

Bir kuzey Kazahistanlı olarak kışın geç gelişine alıştım. Burada ise, Moskova önlerinde, kasım başında sabahları soğuk oluyordu. Sabaha karşı, soğuktan sertleşmiş yoldan, arabaların tekerleklerinin yardığı çamurlardan geçerek bizim taburu o bölgenin en yüksek köyü olan Novlyanskoye'ye getirdik.

Yarı aydınlık göğün altında gözüme ilk çarpan, pek yüksek olmayan çan kulesi oldu.

Taburu köyün yanındaki ormanda bırakarak, komutan yardımcısı ile birlikte keşfe çıktım.

Benim tabur için Ruza'nın zikzaklı kıyılarında yedi kilometre genişlikte bir saha ayrılmıştı. Bizim savaş kurallarına göre bu kadar saha bir alay için bile büyüktü.

Ancak bu beni kaygılandırmıyordu. Eğer bir gün düşman sahiden buraya kadar gelebilirse, bizim taburun bu yedi kilometrelik bölgede onun bir değil, beş ya da on taburunu karşılayabileceğinden eminim. Siperlerin böyle bir hesaba göre hazırlanması gerekli diye düşünüyordum.

Benden doğanın güzelliklerini anlatmamı beklemeyin; önümde uzanan arazinin görüntüsü güzel mi değil mi, farkında bile değildim.

Topografik açıdan hiç de geniş olmayan ve ağır akan Ruza'nın karanlık yüzüne büyük ve enli yapraklar serilmişti. Kesindi ki, yazın burada beyaz çiçekler açardı. Bu durum belki çok güzeldi. Ama ben

bu tembel akan, sığ nehri, düşmanın geçebileceği bir akarsu olarak işaretledim.

Kıyının bizim yerleştiğimiz yanı, tankların çıkmasına engel olacak eğiklikteydi. Islak, kirli toprak parlıyor, üstünden yeni geçmiş pulluk yarıkları belli oluyordu. Suya erişen bölümü birden dikleşiyordu. Askerî gözle savunma için elverişliydi.

Nehrin öteki yüzünde geniş bir düzlük yayılmıştı. Ondan sonrası sık bir ormandı. Orman sadece bir yerde, Novlyanskoye köyünün biraz yanında suya kadar uzanıyordu. Belki sonbaharda bir Rus ormanını çizmek isteyen bir ressam için onda her şey vardı. Ancak bu çıkıntı bana tiksindirici göründü. Düşman orada bizim ateşimizden saklanabilirdi.

Cehennemin dibine gitsin bu çamlar! Kessinler; orman uzaklaşsın nehirden.

Hiçbirimiz burada, yakında bir çarpışma beklemediğimiz halde, mademki bir savunma hattı kurmamız istenmişti, onu en iyi şekilde, bir Kızıl Ordu subayına yakışır şekilde yapmalıydık.

5

GERİ çekilmenin ilk habercileri ertesi gün göründüler. Yavaş yavaş yürüyen, her şeyini bırakmış halk; onların arasında da küçük gruplar halinde, çemberi yarabilmiş askerler vardı.

Asker kaputlu bu avareleri ilk kez yakından, tabur mutfağında gördüm.

Ateşin başında ısınıyorlardı. Savaştan önce çok büyük bir kuruluşun müdürü olan levazım takım komutanı Panamorov, onları merakla seyrediyordu. Çevrelerini açıcılarla, o gün mutfakta çalışan erler sarmıştı.

Panamorov beni görünce, “Dikkat!” diye bağırdı ve tekmil vermek için yanıma koştu.

Göz ucu ile ateşin etrafında oturanlara baktım. Birkaçı kalktı, ötekiler sadece kıpırdandılar.

“Kim bunlar?” diye sordum.

OĞÜN de her zamanki gibi taburun savunma bölgesini dolaşıyordum.

Soğuk ve rüzgârlıydı. İğneleyici bir kar tane tane yağıyor ve beyaz yığınlar halinde, sertleşmiş toprak kümelerinin üstünde toplanıyordu. Öğle üzeriydi. Askerler kuytularda, kazılması henüz bitmemiş siperlerde ya da killi toprak yığınları arasında yemek yiyordu.

Dikilmiş küreklerin arasından geçerken bazı konuşmalar duydum: “Hayır çocuklar, beklediğiniz yerden vurmuyacak o... Beklendiği yere sokulmayı sevmiyor...”

Sözlere, kaşık takırtıları karışıyordu. Yemek yiyorlardı.

“Peki ya neden hoşlanır?” Şivesinden anladım. Soran Kazah’tı.

“Dolaşacak, o kadar... İşte o zaman neyi sevdiğini anlarsın.”

Bu siper kimin? Kazanlardan hangisi burada? Belleğim yardım etti: Barambayev (burası onun geri tepmesiz topunun* olduğu yerd) ya da Galiulin’dir. İkisi de aynı makineli deler. Allah kahretsin. Buraya gelenleri doyuruyorlar.

Yeni bir ses:

“O zaman sağlam dur,” dedi. “Yoksa hapı yutarsın.”

“Orman sizi korur. Alman ormana girmez...”

Yine kaşık tıktırtıları. Benim askerlerimle çemberden çıkanlar yemek yiyordu. Tanımadığım bir ses daha duyuldu:

“Sırt çantam da yemek tasım da orada... Oturmuş yemek yiyorduk. İşte burada olduğu gibi. Birdenbire...”

“... Ve birdenbire kaçıştınız hainler!” diye bağırırmaya hazırlanıyordum ki bir fikir doğdu kafamda.

İleride çalılardan içine gizlenmiş makinelinin parlayan namlusu görünüyordu. Şeridi takılıydı.

“Hazır mı?” diye sordum.

“Sadece basmam gerekli, Yoldaş Komutan.”

Çömeldim ve derenin üstüne doğru ateş ettim. Makineli titreyerek çalıştı. Siper kazmakta olduğumuzdan daha burada atış eğitimi yapmamıştık. Bunlar hattımız üzerinde duyulan ilk silah sesleriydi.

* Küçük mermilerle dolu bir nevi makineli top. -cev.

Siperin deliğinden biri fırladı.

“Alarm!” diye bağırdım. “Herkes silah başına!”

Emir büyüyen bir yankı gibi yayıldı.

“Almanlar!”

Ses korkunç derecede boğuktu. Adam bağırıyor, sanki fısıldıyordu. Sanki Almanlar çok yakında, ta yanımızdaydılar.

Biri koştu. Kaçıyordu. Arkasından başkaları da. Bunun nasıl olduğunu anlayamadım bile. Her şey o kadar hızlı oldu ki!..

Orman yakındaydı. Yüz elli, iki yüz adım ötede. Oraya kaçıyorlardı.

Bir killi toprak yığınının üzerine çıkıp doğruldum. Sessizce kaçanları seyretmeye başladım.

Yanımda kızgın bir ses gürlledi:

“Dur!”

Ve sonra küfür...

Bir yerden koşup gelen makineli tüfek eri Bloha bağıırıyordu. Beni görünce, bana, makineliye doğru koştu. İğne gibi bir sevgi ta içime saplandı. Hiçbir kadını böyle, bana doğru koşan Bloha kadar sevmemiştim.

Bakıyorum. Eski işi ambalajcılık olan Galiulin olduğu yerde dikilmiş duruyordu. İri bir Kazah'tı; geniş omuzlarıyla makineliyi rahatlıkla taşıyabiliyordu. Başını eğdi, elini bağış dilercesine göğsüne bastırdı. Sonra koşmaya başladı. Ayakları sanki onu bana doğru uçuruyordu.

Ondan sonra dönen, gözlüklü Murin oldu. Savaştan önce konservatuarda asistandı. Müzik tarihi makaleleri de yazıyordu... Biri onu dürterek yanındaki ormanı işaret etti. Tekrar tavşan gibi kaçtı. Gene döndü. Sonra, durdu. İncecik boynu üzerindeki başı bir bana, bir ormana doğru dönüyordu. Sonra çabuk çabuk parmakları ile gözlüklerini sildi ve geriye doğru koşmaya başladı.

Hepsi aynı mangada, aynı makinelinin eriydiler. Şimdi sadece manganın komutanı Çavuş Barambayev eksikti.

Kaç defa Kazah Barambayev'in becerikli parmakları ile bir teknisyen gibi makineliyi söküp takışını seyrederken, “İşte biz Kazahlar da Ruslar gibi teknik bir millet oluyoruz,” diye sevinmişimdir.

Onu görmüyorum. Kimbilir belki de yakınlarda bir yerde, bana bakmaya cesaret edemedi yakınım sokulmuştur.

Dönenleri sessiz karşıyorum. Askerlerimin namuslu kişiler olduklarını biliyorum. Şimdi utanç onları kemirmektedir... Onları bu kötü duygudan nasıl koruyabilir, bundan sonra, bu alçaklıktan onları nasıl kurtarabilirim? Bir dahaki olayda, neden yaptıklarını bilmeden kaçmayacaklarına nasıl güven duyabilirim? Ne yapmalıyım?

Onlara öğüt mü vereyim? Anlatmaya, inandırmaya mı çalışayım? Küfür mü edeyim? Hapse mi göndereyim? Cevap verin bana, ne yapayım?

BENİ YARGILAYIN

1

BAŞIMI yere eğmiş, ellerimin arasına almış (Baurdcan Momiş-Uli siperde nasıl oturduğunu gösterdi) siperde oturmuş düşünüyorum, düşünüyordum.

“Girmeme izin verir misiniz Yoldaş Kombat?*

Başımı kaldırmadan işaret ettim.

Makineli tüfek bölüğünün siyasi komutanı Dcal Muhammed Bozjanov içeri girdi.

Bozjanov yavaşça, Kazahça: “Aksakal!” diye fısıldadı.**

Aksakal diye bizde ailenin en yaşlısına, yani babaya derler. Bozjanov da bazen bana böyle derdi.

Ona baktım. Yuvarlak ve güzel yüzü allak bullaktı.

“Aksakal, bölükte önemli bir olay var. Başçavuş kendi elini yaralamış.”

“Barambayev mi?”

“Evet...”

Kalbimin sıkıştığını duydum. Birdenbire her şeyim ağırlaştı: Göğsüm, ensem ve kanım. Demin söylediğim gibi Barambayev, becerikliydi. Makinelinin de komutanı.

“Ne yaptın, onu öldürdün mü?”

“Hayır... Bağladım. Ve...”

“Ve ne?”

“Tutuklayıp size getirdim.”

“Nerede şimdi? Onu buraya getir.”

Demek böyle... Bölüğümde ilk hain, kendini ilk yaralayan olmuştu. Ve üstelik kim? Barambayev!..

* (Ru.) “Komutan.” –çev.

** Kitabın orijinalinde de Türkçe olarak “Aksakal” diye yazılmıştır. –çev.

Yavaş adımlarla içeri girdi, ilk anda onu tanıyamadım. Yüzü grileşmişti. Sanki erimiş ve sonra da donmuştu. Ruh hastaları böyle bir yüz taşırdı. Sargılanmış elini havaya kaldırmış tutuyor, bezlerin kenarından kan sızıyordu. Sağ eli titredi. Bakışlarımı görünce selam vermeye yeltenemedi. Eli ürkeklikle indi.

“Konuş.”

“Bunu Yoldaş Komutan... Bilmiyorum nasıl... Bunu istemedim... Kendim de nasıl olduğunu bilmiyorum.” İnatla aynı cümleyi söylüyordu.

“Konuş.”

Benden küfür bekliyordu. Ama duymadı, öyle anlar oluyordu ki, artık küfür etmenin de bir anlamı kalmıyordu. Sonra ormana kaçarken tökezleyip düştüğünü, tüfeğinin kendi kendine ateş aldığını söyledi.

“Yalan,” dedim. “Sen bir korkaksın! Hainsin! Yurdu böyleleri yıkıyor.”

Saate baktım. Üç civarındaydı.

“Teğmen Rahimov!”

Rahimov, taburun karargâh komutanıydı. Doğrudu.

“Teğmen Rahimov, Kızıl Ordu eri Bloha’yı buraya çağır. Hemen gelsin.”

“Baş üstüne Yoldaş Kombat!”

“Bir saat sonra, tam on altıda taburu ormanın yanındaki düzlüğe toplayın. Hepsi bu kadar; gidebilirsiniz.”

“Bana ne yapmak istiyorsunuz? Ne yapmak istiyorsunuz bana?”

Sanki söylemeyi yetiştiremeyecekmiş gibi acele acele konuşuyordu.

“Seni taburun önünde kurşuna dizdireceğim.”

Barambayev dizlerinin üstüne düştü. Elleri, sağlamı ve hain, kana bulaşmış sargılısı bana doğru uzandı:

“Yoldaş Kombat gerçeği söyleyeceğim... Yoldaş ben kendim... Ben bilerek...”

“Kalk!” dedim. “Hiç olmazsa solucan gibi ölmemeyi becer.”

“Affedin beni. Bağışlayın.”

Doğrudu.

Bozjanov, hafif hafif fısıldadı:

“Ah Barambayev! Barambayev. Ne düşünüyordun? Hadi söyle!” Bir an bu sözleri kendimin söylemiş olduğunu sandım. Sanki buyruğum geri alınıyordu.

“Sus!”

“Düşünemedim...”

Barambayev mırıldanıyordu: “Bir an bile düşünemedim... Kendim... Bilmiyorum. Nasıl...”

Sanki bir samana tutunur gibi aynı cümleye yapışıyordu.

Bozjanov:

“Yalan söyleme Barambayev,” dedi: “Kombata doğruyu söyle.”

“Gerçek bu. Gerçek bu... Sonra kanı görünce aklım başıma geldi. Neden bunu yaptım. Şeytan itti beni buna... Beni kurşuna dizmeyin Yoldaş Kombata... Bağışlayın beni Yoldaş Kombata.”

Belki bu anda doğruyu söylüyordu. Belki gerçekten başına gelen buydu. Korkudan kıvranan bir ruh düşünceyi böyle ortadan siliyordu.

Ama savaş alanından böyle kaçmıyorlar mıydı? İşte böyle suçlu olmuyorlar mıydı? Anlamadan, bunun nasıl olduğunu bilmeden...

Bozjanov’a döndüm:

“Onun yerine manga komutanı Bloha olacak. Ve bu manga, birlikte yaşadığı insanlar, onu herkesin önünde kurşuna dizecekler!”

Bozjanov, bana doğru eğilip fısıldadı:

“Aksakal, buna hakkımız var mı?”

“Evet,” diye cevap verdim: “Ben sonra kime gerekirse hesap vereceğim. Ama bir saat sonra söylediğimi yapacağım. Siz raporunuzu hazırlayın.”

Bloha, nefes nefese sipere girdi. Burnunu çekerek, renginin açıklığından ayırt edilmeyen kaşlarını oynatarak geldiğini haber verdi.

“Seni neden çağırttığımı biliyor musun?” diye sordum.

“Hayır, Yoldaş Kombata!”

Barambayev’i gösterdim:

“Şuna bak... Tanıyabiliyor musun?”

“Eh sen...” Sesinde kin ve acıma birden vardı: “Suratın bile iğrenç olmuş.”

“Onu sen... Sizin manga kurşuna dizecek...”

Bloha sarardı. Derin derin soluk aldı ve mırıldandı:

“Buyruğunuzu yerine getireceğim Yoldaş Kombat.”

“Seni mangaya komutan atadım. Arkadaşlarınızı politrukla* birlikte hazırlayın.”

Sonra Barambayev’in yanına gidip bütün nişan ve Kızıl Ordu işaretlelerini kopardım.

Grileşmiş, donuk bir yüz ve sarkık ellerle duruyordu...

2

Kararlaştırılan saatte, tam on altıda, sapsız T şeklinde sıralanmış taburun yanına geldim. Askerlerin önünde kaputu kemersiz, yüzü askerlere dönük olarak Barambayev duruyordu.

Rahimov:

“Hazır ol!”

Sessizlik içinde askerlerin özel sesi duyuldu. Her zaman komutanın kulağının yakaladığı bir sestir bu. Tüfekleri biraz kımılatıp dondular.

Sıkkın ruhumda bir an sevinç parladı: Hayır bunlar bir kaput yığını değildi. Bunlar askerdi. Güçlü bir taburdu.

Rahimov, tekmilini verdi:

“Tabur denetimimize hazırdır komutanım.”

Bu saatte, bu Rus düzlüğünde, bir insan, bir hain, sargılı eliyle, kemersiz ve yıldızsız olarak askerlerin önünde duruyordu. Her zaman aynı olan tekmilin kelimeleri bu kez insanı heyecanlandırıyordu.

“Manga komutanı Bloha; mangayı benim yanıma!”

Düzlükte yürüyorlardı. Önce alçacık boyuyla Bloha, ardından iri-yarı Galiulin, onların ardında da Murin ve makinelinin yanında da dün nöbetçi olan Dobrakov, sert rüzgâra aldırmadan, ciddi, art arda bütün gözlerin üstlerinde olduğunu bilerek, ayaklarını yere vura vura yürüyorlardı.

Heyecanlıydılar.

Bloha'nın buyruğu duyuldu:

“Manga dur!”

Tüfekleri aynı anda hep beraber omuzlarından yere indi. Bana baktı ve tekmil vermeyi unuttu.

* Politruk: Siyasi yönetici. –çev.